

PRACOWNICZE PROGRAMY EMERYTALNE. ZAWIESZENIE ODPROWADZANIA SKŁADEK PODSTAWOWYCH

Zapłacić można później, co nie znaczy, że wcale

Ustawa o pracowniczych programach emerytalnych (PPE) pozwala pracodawcom prowadzącym takie programy na czasowe zawieszenie opłacania składek podstawowej. Nie zwalnia ich jednak z obowiązku przekazania ich w późniejszym terminie.

W ustawie o pracowniczych programach emerytalnych z 2004 r. wprowadzono rozwiązania niezna-
ne na gruncie starej ustawy o PPE z 1997 r., takie jak:

- ▶ możliwość czasowego zawieszenia odprowadzania przez pracodawcę składek podstawowych (art. 38 ust. 1 pkt 1 ustawy).
 - ▶ możliwość zawarcia porozumienia o zawieszeniu naliczania i odprowadzania składek podstawowych (art. 38 ust. 4 pkt 1) oraz
 - ▶ możliwość czasowego ograniczenia wysokości naliczanej składki podstawowej (art. 38 ust. 1 pkt 2).
- Wszystkie zostały włączone do ustawy w wyniku postulatów pracodawców, którzy nie chcieli wprowadzać u siebie PPE, bojąc się, że w razie pogorszenia się ich sytuacji finansowej dotkną ich sankcje za nieopłacanie składek. Pod rządami starej ustawy o PPE jedyną możliwością zmiany wysokości składki ustalonej w zakładowej umowie emerytalnej podstawowej była bowiem zmiana tej umowy. Obecnie jest inaczej.

Jednostronne zawieszenie odprowadzania składek

Wydaje się, że pracodawcy najczęściej korzystają będą z możliwości zawieszenia odprowadzania składek podstawowych. Decyzję o takim zawieszeniu mogą bowiem podjąć samodzielnie bez potrzeby konsultacji z reprezentacją pracowników. Przepisy nie określają też przyczyn, których zaistnienie warunkowałoby prawo pracodawcy do podjęcia takiej decy-

zji, nie muszą to być np. wyłącznie trudności finansowe pracodawcy. Na pracodawcy nie spoczywa również obowiązek poinformowania pracowników o przyczynach podjęcia przez niego decyzji o zawieszeniu odprowadzania składek podstawowej.

Zawieszenie odprowadzania nie zwalnia z zapłaty

Użyty w art. 38 ust. 1 pkt 1 ustawy termin „zawieszenie odprowadzania składek podstawowych” oznacza, że skorzystanie przez pracodawcę z tej możliwości nie zwolni go z obowiązku opłacenia składek naliczonych w okresie zawieszenia. Artykuł 26 ustawy nakłada bowiem na pracodawcę obowiązek terminowego i prawidłowego naliczania składek podstawowych również w okresie zawieszenia. Wszystkie przypadki zwalniające pracodawcę z obowiązku naliczania składek podstawowych są wymienione w ustawie. I tak zgodnie z art. 38 ust. 4 pkt 1 ustawy pracodawca nie ma w okresie zawieszenia obowiązku naliczania składek podstawowych, jeżeli zawrze z reprezentacją pracowników stosowne porozumienie. Musi to być jednak uzasadnione sytuacją finansową pracodawcy. Niektórzy pracodawcy mylnie podnoszą, iż art. 38 ust. 1 pkt 1 upoważnia pracodawcę do nienaliczania składki podstawowej, a brak sformułowania „naliczania” w treści art. 38 ust. 1 pkt 1 należy traktować jako oczywistą omyłkę ustawodawcy.

Nie sposób zgodzić się z taką interpretacją naruszającą wprost prawa uczestników PPE do otrzymywania składek podstawowych opłacanych obowiązkowo przez pracodawcę. Gdyby ustawodawca uznał, iż istotnie popełnił w tym zakresie omyłkę, to z pewnością naprawiłby ją przy okazji ostatniej (z 1 lipca 2005 r.) nowelizacji usta-

wy o PPE, a tego – jak wiadomo – nie zrobił.

Pracownik nie może stracić

W konsekwencji należy przyjąć, iż po okresie jednostronnego zawieszenia odprowadzania składek podstawowych pracodawca ma obowiązek odprowadzenia składek naliczonych w okresie zawieszenia na rachunki uczestników PPE. Obowiązek podatkowy po stronie uczestników powstanie w chwili odprowadzenia składek podstawowych na ich rachunki w PPE, ponieważ dopiero z tą chwilą środki przekazane im tytułem składki podstawowej zostaną postawione do dyspozycji pracowników.

W okresie zawieszenia odprowadzania składek podstawowych składki te pozostają w dyspozycji pracodawcy, który może nimi swobodnie dysponować.

Szczególny przypadek będzie miał miejsce wtedy, gdy pracodawca po upływie okresu zawieszenia odprowadzania składek podstawowych przekaże składki podstawowe na rachunek uczestnika PPE, którego stosunek pracy z pracodawcą ustal przed upływem okresu zawieszenia. W takim przypadku, z uwagi na obowiązek przekazania składek podstawowych w pełnej wysokości, pracodawca nie będzie mógł dokonać jako płatnik potrącenia zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych za uczestnika, natomiast będzie miał obowiązek wykazać środki przeka-

zane tytułem składki podstawowej jako przychód pracownika.

Składki w dyspozycji pracodawcy

Tak więc w okresie zawieszenia odprowadzania składek podstawowych na pracodawcy nadal ciąży obowiązek naliczania tych składek. Natomiast naliczone składki pozostają w dyspozycji pracodawcy, który może nimi swobodnie dysponować. Przyznanie pracodawcy możliwości zawieszenia odprowadzania składek podstawowych ma zatem zagwarantować mu możliwość efektywniejszego jego zdaniem w danym momencie wykorzystania posiadanych środków finansowych. Z uwagi jednak na konieczność odprowadzenia w przyszłości na rachunki uczestników PPE składek podstawowych naliczonych w okresie zawieszenia, pracodawcy powinni korzystać z tej możliwości bardzo ostrożnie, zwłaszcza jeśli zdecydowali się na zawieszenie odprowadzania składek podstawowych z powodu pogarszającej się sytuacji finansowej. W tym ostatnim przypadku pracodawca powinien też niezwłocznie rozpocząć negocjacje z reprezentacją pracowników w celu zawarcia porozumienia, o którym mowa w art. 38 ust. 4 ustawy.

Zawieszenie tylko na określony czas

Pracodawca może jednostronnie zawiesić odprowadzanie składek podstawowych na maksymalnie 3 miesiące, w okresie obejmującym 12 kolejnych miesięcy kalendarzowych. Artykuł 38 ust. 3 ustawy dopuszcza możliwość przedłużenia tego okresu do 6 miesięcy, pod warunkiem że stosowny zapis znajdzie się w umowie zakładowej zawartej przez pracodawcę z reprezentacją pracowników. Wyrażony

w miesiącach okres zawieszenia odprowadzania składek podstawowych należy liczyć oddzielnie dla każdej naliczonej składki od dnia jej naliczenia.

Opłacenie składek po okresie zawieszenia

Pomimo że ustawodawca nie wyłączył w omawianej sytuacji stosowania górnego limitu wysokości wpłacanej składki podstawowej określonego w art. 25 ust. 2 ustawy, należy przyjąć, że w omawianej sytuacji wspomniany limit nie obowiązuje. Inna interpretacja, którą należy odrzucić, prowadziłaby do pozbawienia uczestników możliwości otrzymania składek należnych za okres zawieszenia w części przewyższającej ten limit. Celem rozwiązania przyjętego w art. 38 ust. 1 ustawy jest bowiem przyznanie pracodawcy możliwości okresowego powstrzymania się od odprowadzania składek podstawowych, a nie pozbawienie uczestników praw przysługujących im w ramach PPE. Przykładowo, jeśli PPE byłoby prowadzone w umowie grupowego ubezpieczenia na życie pracowników z zakładem ubezpieczeń w formie grupowego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, stosowanie maksymalnego siedmioprocentowego limitu wpłacanej składki podstawowej prowadziłoby do pozbawienia uczestnika prawa do świadczenia ubezpieczeniowego z tytułu zdarzenia ubezpieczeniowego, które nastąpiło w okresie zawieszania odprowadzania składek podstawowych.

dr Alicja Kopec
Marcin Wojewódka

Autorzy są radcami prawnymi

PODSTAWA PRAWNA

- ▶ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o pracowniczych programach emerytalnych (Dz.U. nr 116, poz. 1207).